Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PEDRO CRUZ VILLALÓN
8 päivänä syyskuuta 2015 [1]

Asia C-489/14

A
vastaan
B

(Ennakkoratkaisupyyntö – High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Yhdistynyt kuningaskunta))

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa — Asetus (EY) N:o 2201/2003 — Vireilläolovaikutus — 16 ja 19 artikla — Asumuseromenettely Ranskassa ja avioeromenettely Yhdistyneessä kuningaskunnassa — Tuomioistuimen, jossa asia on ensin saatettu vireille, toimivalta — ”Ratkaistun” toimivallan käsite — Asumuseromenettelyn raukeaminen, koska haastetta ei ole jätetty laissa säädetyssä määräajassa — Avioerohakemuksen esittäminen Ranskassa välittömästi asumuseromenettelyn raukeamisen jälkeen — Sen vaikutus, että avioeromenettelyä ei ole mahdollista panna vireille Yhdistyneessä kuningaskunnassa näiden kahden jäsenvaltion välisen aikaeron vuoksi

1. Nyt käsiteltävä asia antaa unionin tuomioistuimelle ensimmäisen tilaisuuden tarkastella Ranskan avioliiton päättämistä koskevaan kaksivaiheiseen menettelyyn liittyvissä hyvin erityisissä olosuhteissa vireilläolovaikutusta koskevia sääntöjä, jotka on vahvistettu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2201/2003. [2]

2. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että kyseessä on toimivaltakonflikti, joka johtuu yksinomaan pääasian vastapuolen väärinkäytöksenä pidettävästä menettelystä, jota se pitää valitettavana, ja sen esittämät kysymykset koskevat lähinnä asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitettua ratkaistun toimivallan käsitettä. Vaikka pääasian riidassa tuleekin esiin viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu vireilläoloa koskeva ongelma, asetuksen N:o 2201/2003 16 ja 19 artiklassa tarkoitetun käsitteen ”tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu”, tulkinta antaa kuitenkin unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden vastata ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymyksiin, kuten jäljempänä osoitan.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EUVL L 338, s. 1; jäljempänä asetus N:o 2201/2003.

I **Asiaa koskeva lainsäädäntö**

A *Unionin oikeus*

3. Asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Asian katsotaan tulleen vireille tuomioistuimessa:

a) ajankohtana, jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen, edellyttäen, että hakija ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin haasteen antamiseksi tiedoksi vastaajalle;

tai

b) jos asiakirja on annettava tiedoksi ennen sen jättämistä tuomioistuimeen, ajankohtana, jona tiedoksiannosta vastaava viranomainen ottaa sen vastaan, edellyttäen, että hakija ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin asiakirjan jättämiseksi tuomioistuimeen.”

4. Asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevia kanteita, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.

– –

3. Kun on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, tuomioistuimen, jossa kanne on myöhemmin nostettu, on jätettävä asia tutkimatta.

Tällöin asian myöhemmin vireille pannut kantaja voi siirtää asian siihen tuomioistuimeen, jossa kanne on ensiksi pantu vireille.”

B *Ranskan lainsäädäntö*

5. Vaikka nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön on esittänyt Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin, siinä ei viitata millään tavoin Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön, jota pitäisi soveltaa pääasian osalta. Siinä mainitaan sitä vastoin useita Ranskan siviiliprosessilain (code de procédure civile, jäljempänä siviiliprosessilaki) säännöksiä, joita on siteerattava tässä yhteydessä.

6. Siviiliprosessilain 1076 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Puoliso, joka tekee avioerohakemuksen, voi joka tapauksessa, myös muutoksenhaun yhteydessä, korvata sen asumuserohakemuksella.

Asumuserohakemuksen korvaaminen avioerohakemuksella on kielletty.”

7. Siviiliprosessilain 1111 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos tuomioistuin kuultuaan kumpaakin puolisoa välirikon taustoista toteaa, että hakija pysyttää hakemuksensa, se antaa määräyksen, jolla se voi joko osoittaa asianosaisille siviililain 252-2 §:n mukaisesti uuden sovitteluyrityksen tai sallia puolisoiden välittömästi panevan vireille avioerokanteen.

Molemmissa tapauksissa se voi määrätä kaikista siviililain 254–257 §:ssä säädetyistä turvaamistoimista tai osasta niistä.

Kun tuomioistuin sallii avioerokanteen nostamisen, se muistuttaa määräyksessään tämän lain 1113 §:ssä säädetyistä määräajoista.”

8. Siviiliprosessilain 1113 §:n sanamuoto on seuraava:

”Ainoastaan puoliso, joka teki alkuperäisen hakemuksen, voi jättää avioerohaasteen kolmen kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Mikäli puolisot pääsevät sovintoon tai kannetta ei ole nostettu 30 kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta, määräys on kokonaan mitätön, myös kanteen nostamisen sallimisen osalta.”

9. Siviiliprosessilain 1129 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Asumuseromenettelyyn sovelletaan avioeromenettelyä koskevia sääntöjä.”

II **Pääasian taustalla olevat tosiseikat**

10. A[3] ja B,[4] jotka ovat molemmat Ranskan kansalaisia, avioituivat Ranskassa 27.2.1997 tehtyään Ranskan oikeuden mukaisen avioehtosopimuksen, jonka mukaan kummallakaan ei ole avio-oikeutta toisen omaisuuteen. Aviopari ja heidän kaksi lastaan, 27.7.1999 syntyneet kaksoset, asettuivat asumaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan vuonna 2000, missä heidän kolmas lapsensa syntyi 16.7.2001.

11. Pääasian vastapuoli muutti pois perheen kodista kesäkuussa 2010, ja aviopari on asunut tosiasiallisesti erillään siitä lähtien.

A *Ranskassa vireille pannut menettelyt*

12. Pääasian vastapuoli jätti 30.3.2011 asumuserohakemuksen Nanterren tribunal de grande instanceen.

13. Sovitteluistunto, joka pidettiin 5.9.2011 ja 8.11.2011, oli tulokseton.

14. Nanterren tribunal de grande instance antoi näin ollen 15.12.2011 sovittelun tuloksettomuudesta määräyksen (nro RG 11/04305), jossa se totesi, että puolisoiden yhteiselämä oli päättynyt, ja päätti toimenpiteistä, jotka olivat tarpeen perhetilanteen ratkaisemiseksi lopullisen tuomion antamiseen saakka. Tribunal de grande instance totesi ensinnäkin olevansa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001[5] 5 artiklan 2 alakohdan nojalla toimivaltainen määräämään turvaamistoimista, jotka liittyvät asumuseromenettelyyn, ja elatusvelvollisuudesta puolisoiden välisen

3 — Jäljempänä pääasian hakija.

4 — Jäljempänä pääasian vastapuoli.

5 — EYVL L 12, s. 1

elatusvelvollisuuden perusteella, ja totesi, että asiaan oli sovellettava Ranskan lakia. Se totesi sitä vastoin, että se ei ollut toimivaltainen antamaan ratkaisua lapsiin liittyvistä toimenpiteistä, jotka kuuluivat Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuinten ratkaistaviksi. Se antoi lisäksi puolisoille luvan nostaa asumuseroa koskevan kanteen. Se antoi lisäksi pääasian hakijalle oikeuden asua perheen kodissa maksutta elatusvelvollisuuden perusteella ja määräsi kuukausittaisen elatusavun määräksi 5 000 euroa, ja pääasian vastapuolen piti väliaikaisesti huolehtia asuntolainoista ja muista luotoista. Se nimesi lopuksi notaarin laatimaan laskelman avioparin omaisuudesta.

15. Cour d'appel de Versailles (Ranska), jonka käsiteltäväksi pääasian vastapuoli oli saattanut asian, antoi 22.11.2012 tuomion (nro RG 12/01345), jossa pysytettiin Nanterren tribunal de grande instancen antama määräys sovittelun tuloksettomuudesta kaikilta osin.

16. Pääasian vastapuoli jätti 17.12.2012 avioerohakemuksen, joka kuitenkin hylättiin, koska 30.3.2011 vireille pantu asumuseromenettely, josta ei ollut luovuttu, oli edelleen vireillä.

17. Pääasian vastapuoli jätti avioerohakemuksen 17.6.2014 klo 8.20 eli ensimmäisen päivän ensimmäisen tunnin aikana sen päivän jälkeen, jona oli päättynyt 30 kuukauden määräaika, jonka kuluessa asumuserokanne on nostettava menettelyn raukeamisen uhalla.

B *Yhdistyneessä kuningaskunnassa vireille pannut menettelyt*

18. Pääasian hakija esitti samanaikaisesti pääasian vastapuolen Ranskassa vireille paneman asumuseromenettelyn kanssa 19.5.2011 elatusaputoimistolle (Child Support Agency) vaatimuksen huollettavinaan olevien lasten elatuksesta.

19. Hän jätti 24.5.2011 myös avioerohakemuksen sekä erillisen elatusapuhakemuksen.

20. High Court of Justice (England and Wales), Family Division hylkäsi pääasian hakijan avioerohakemuksen 7.11.2012 tämän suostumuksella asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan nojalla.

21. Pääasian hakija vaati 6.6.2014 ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa yksipuolista tuomiota tai ennakkopäätöstä siitä, että kun hän jättäisi avioerohakemuksensa, se tulisi voimaan vasta 17.6.2014 yksi minuutti puolen yön jälkeen eli sillä hetkellä, jona perheasioita käsittelevän tuomioistuimen pääasian vastapuolen Ranskassa vireille paneman asumuseromenettelyn yhteydessä antama määräys sovittelun tuloksettomuudesta raukeaisi. Tätä vaatimusta pidettiin kuitenkin liian edistyksellisenä, joten se hylättiin.

22. Pääasian hakija jätti 13.6.2014 ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa toisen avioerohakemuksen.

23. Pääasian vastapuoli vaati 9.10.2014 pääasian hakijan 13.6.2014 esittämän avioerohakemuksen jättämistä tutkimatta ja asian poistamista rekisteristä asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan nojalla.

III **Ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa**

24. High Court of Justice (England & Wales), Family Division on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset.

”1) Mitä merkitsee 'ratkaistu' sovellettaessa [asetuksen N:o 2201/2003] 19 artiklan 1 ja 3 kohtaa olosuhteissa, joissa

a) hakija ei siinä tuomioistuimessa, jossa asia on ensin pantu vireille (ensimmäinen menettely), toteuta asian ensimmäisen tuomioistuinkäsittelyn jälkeen käytännöllisesti katsoen mitään toimenpiteitä ensimmäisessä menettelyssä, eikä etenkään jätä haastetta (assignation) hakemuksen (requête) raukeamiselle asetetussa määräajassa, mistä on seurauksena, että ensimmäinen menettely raukeaa ratkaisemattomana ajan kulumisen vuoksi ja ensimmäiseen menettelyyn sovellettavan paikallisen (Ranskan) lainsäädännön mukaisesti eli 30 kuukautta ensimmäisen sovitteluistunnon jälkeen

b) ensimmäinen menettely raukeaa hyvin pian (kolme päivää) sen jälkeen, kun tuomioistuimessa, jossa asia on myöhemmin pantu vireille, on aloitettu menettely Englannissa, mistä on seurauksena, että ei ole olemassa Ranskassa annettua tuomiota, eikä vaaraa ensimmäisessä ja toisessa menettelyssä annettavista ristiriitaisista tuomioista, ja

c) kun otetaan huomioon, että Yhdistyneen kuningaskunnan aikavyöhykkeen ansiosta ensimmäisen menettelyn hakija voi ensimmäisen menettelyn raukeamisen jälkeen aina panna vireille avioeromenettelyn Ranskassa ennen kuin [käsiteltävän asian] hakija voi panna vireille avioeromenettelyn Englannissa?

2) Erityisesti merkitseekö ’ratkaistu’ sitä, että ensimmäisen menettelyn hakijan on asianmukaisella huolellisuudella ja joutuisuudella toteutettava toimenpiteitä ensimmäisen menettelyn edistämiseksi, jotta riita ratkaistaan (joko tuomioistuimessa tai sovinnon kautta), vai voiko ensimmäisen menettelyn hakija sen jälkeen, kun hän on varmistanut toimivaltaisen tuomioistuimen [asetuksen N:o 2201/2003] 3 artiklan ja 19 artiklan 1 kohdan nojalla, vapaasti olla toteuttamatta mitään merkityksellisiä toimenpiteitä ensimmäisen menettelyn ratkaisemiseksi ja näin ollen vapaasti varmistaa, että toinen menettely keskeytyy ja koko riita-asia ajautuu umpikujaan?”

25. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää välipäätöksessään, että asetuksen N:o 2201/2003 laatijat eivät ole voineet pyrkiä pääasian kohteena olevan kaltaisiin tapauksiin, joissa on vireillä useita rinnakkaisia menettelyjä kahdessa jäsenvaltiossa, koska heidän tavoitteenaan on ollut huolehtia siitä, että toimivalta määritetään nopeasti, asiat ratkaistaan joutuisasti ja vältetään keskenään ristiriitaiset tuomiot.

26. Se korostaa, että pääasian vastapuoli on toimillaan vastuussa sekaannuksesta, joka on vallinnut pääasian osalta jo neljän vuoden ajan. Useat seikat osoittavat hänen halunsa estää pääasian hakijaa jättämästä avioerohakemusta Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimissa. Se viittaa tässä yhteydessä siihen, että hän jätti Ranskassa avioerohakemuksen, vaikka asumuseromenettely oli edelleen vireillä, ja siihen, että hän jätti avioerohakemuksensa Ranskassa ensimmäisen mahdollisen tunnin aikana, jolloin pääasian hakija ei aikaeron vuoksi kyennyt jättämään tällaista hakemusta Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

27. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin huomauttaa myös, että pääasian vastapuoli ei ole sitten Cour d’appelin 22.11.2012 antaman tuomion, jolla vahvistettiin määräys sovittelun tuloksettomuudesta, ryhtynyt mihinkään toimiin edistääkseen asumuseromenettelyn etenemistä Ranskassa, vaan on tyytynyt odottamaan sen raukeamista voidakseen jättää avioerohakemuksensa. Se epäilee näissä olosuhteissa sitä, että ranskalaisen tuomioistuimen toimivaltaa voitaisiin pitää asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitetulla tavalla ”ratkaistuna”. Se viittaa tässä yhteydessä pääasian hakijan perusteluihin, joiden mukaan pelkkä menettelyn vireille saattaminen tuomioistuimessa ei voi riittää. Hakijalle pitäisi asettaa velvollisuus edistää menettelyä huolellisesti ja joutuisasti, koska muutoin avioeromenettelyjen osapuolilla olisi mahdollisuus nostaa kiusantekona kanteita ja estää riitojen nopea ratkaiseminen.

28. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää kuitenkin, että tällainen tulkinta merkitsee sitä, että poiketaan paitsi asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan sanamuodosta myös tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen N:o 1215/2012/EU[6] liittyvästä oikeuskäytännöstä ja erityisesti tuomiosta Gantner Electronic,[7] jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ”vireilläolovaikutus on olemassa siitä hetkestä lähtien, kun kahden eri sopimusvaltion tuomioistuimissa on lopullisesti nostettu kanteet, toisin sanoen ennen kuin vastaajat ovat voineet esittää kantansa”.

29. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää lopuksi, että sen asiakirja-aineistoon sisältyvien Ranskan oikeutta koskevien tietojen mukaan vain hakija voi jättää asumuserohaasteen kolmen kuukauden määräajassa.

30. Vaikka pääasian vastapuoli on ilmoittanut, että hän ei ollut jättänyt pääasian hakijalle asumuserohaastetta, koska hän halusi saada avioeron pitkittämättä menettelyn kestoa, hän ei ole sitä vastoin esittänyt mitään selitystä sille, miksi hän ei luopunut asumuserohakemuksesta, mikä osoittaa ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä hänen halunsa estää pääasian hakijaa mahdollisimman pitkään hakemasta avioeroa Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jotta yksi tuomioistuin voisi ratkaista kaikki riidanalaiset kysymykset mahdollisimman pian.

31. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on pyytänyt niin ikään unionin tuomioistuinta käsittelemään tämän asian unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä.

32. Unionin tuomioistuimen presidentti hylkäsi tämän pyynnön 13.1.2015 antamallaan määräyksellä. Hän päätti kuitenkin työjärjestyksen 53 artiklan 3 kohdan nojalla, että tämän asian käsittelylle on annettava etusija. Unionin tuomioistuin päätti lisäksi työjärjestyksensä 95 artiklan 1 kohdan mukaisesti noudattaa ennakkoratkaisupyyntöä pyytävän tuomioistuimen määräystä tunnistetietojen poistamisesta.

33. Pääasian vastapuoli ilmoitti 18.5.2015 unionin tuomioistuimelle tunnustavansa ja hyväksyvänsä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toimivallan, ilman että hän ilmeisesti kuitenkaan olisi ilmoittanut siitä ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle sen enempää kuin ranskalaiselle tuomioistuimellekaan. Unionin tuomioistuin välitti tämän tiedon ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle ja pääasian hakijalle 21.5.2015 päivätyllä kirjeellä.

34. Pääasian hakija, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. Pääasian hakijaa ja komissiota kuultiin myös 1.6.2015 pidetyssä julkisessa istunnossa.

6 — EUVL L 351, s. 1.

7 — C-111/01, EU:C:2003:257, 27 kohta.

IV **Unionin tuomioistuimelle esitetyt huomautukset**

A *Pääasian hakijan huomautukset*

35. Pääasian hakija ilmoittaa hyväksyvänsä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen esittämät päätelmät ja toistaa ne. Hän pahoittelee viimeksi mainitun tavoin ensinnäkin avioeroasiassa ja avio-oikeuteen perustuvissa rahamääräisissä oikeuksissa toimivaltaisen tuomioistuimen epätavallista asemaa, koska sillä ei ole mahdollisuutta siirtää asiaa sellaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolla olisi paremmat edellytykset sen käsittelyyn, forum non conveniens -poikkeuksen perusteella, toisin kuin vanhempainvastuuseen liittyvissä asioissa,[8] tai kuten säädetään nyttemmin asetuksessa N:o 1215/2012[9] siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden osalta.

36. Hän viittaa pääasian osalta myös törkeän väärinkäytöksen mahdollisuuksiin, jotka johtuvat asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan vireilläolovaikutusta koskevan säännön soveltamisesta tapauksessa, jossa menettelyn vireille panneella asianosaisella ei ole mitään velvollisuutta ryhtyä toimiin menettelyn etenemiseksi. Hän pahoittelee lopuksi Euroopan unionin aikavyöhykkeiden asiaa pahentavaa ja syrjivää vaikutusta, koska kauimpana idässä olevilla asianosaisilla on aina absoluuttinen aikaetu käytettävissään niihin asianosaisiin nähden, jotka ovat kauimpana lännessä, koska he kykenevät panemaan menettelyn ensimmäisinä vireille.

37. Pääasian hakija vetoaa lisäksi lähinnä siihen, että asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklaa ei voida ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen 6 artiklan vaatimuksia laiminlyömättä tulkita siten, että tuomioistuimen toimivalta on ratkaistu, jos siinä on vireillä oikeudenkäynti, joka on rauennut sen vireille panneen asianosaisen toimettomuuden vuoksi. Vaikka kyseisessä asetuksessa sallitaankin avioeroasiassa toimivaltaisen oikeuspaikan valitseminen, siinä ei voida sallia asianosaisen valitsevan toisen asianosaisen kannalta epäedullista oikeuspaikkaa ja viivästyttävän tämän jälkeen menettelyä, jonka hän on itse aloittanut, tai välttävän kokonaan menettelyn viemisen päätökseen.

38. Hän korostaa tässä yhteydessä, että hänen joko on pakko ajaa asiaansa ulkomailla oikeuspaikassa, jossa kumpikaan asianosaisista ei asu ja joka olisi hänelle epäedullinen todennäköisen lopputuloksen kannalta, tai häneltä evättäisiin kaikki oikeussuojakeinot niin kauan kuin hakija pitkittää Ranskassa vireille pantua menettelyä ja estää kaikkien muiden menettelyjen aloittamisen.

39. Pääasian hakija esittää tämän jälkeen, että asetuksen N:o 2201/2003 tavoite ja yleinen rakenne edellyttävät sitä, että ensisijainen toimivalta, joka annetaan tuomioistuimelle, jossa asia on ensin saatettu vireille, edellyttää sitä, että asianosainen, joka on pannut menettelyn vireille, edistää huolellisesti ja joutuisasti riidan etenemistä ratkaisuun. Hän viittaa tässä yhteydessä analogisesti asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohtaan, toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009[10] 9 artiklaan sekä toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012[11] 14 artiklaan.

8 — Ks. asetuksen N:o 2201/2003 15 artikla.

9 — Ks. johdanto-osan 33 ja 34 perustelukappale sekä 32–34 artikla.

10 — EUVL L 7, s. 1.

11 — EUVL L 201, s. 107.

40. Pääasian hakija väittää lopuksi, että on terveen järjen ja yleisen oikeustajun sekä Ranskan oikeuskäytännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaista, että toimivallan katsotaan olevan asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitetulla tavalla ”ratkaistu” vain, jos hakija on toiminut vilpittömässä mielessä edistääkseen menettelyn etenemistä ratkaisuun. Cour de cassation (Ranska) totesi esimerkiksi 26.6.2013 antamassaan tuomiossa,[12] että hakemus on asian käsittelyn aloittava toimi vain siinä tapauksessa, että sitä seuraa haaste. Pääasian oikeudenkäynnissä se, että pääasian vastapuoli ei ole haastanut pääasian hakijaa, merkitsee sitä, että menettelyn vireillepano Ranskassa on lakannut aiheuttamasta vaikutuksia toimivallan määrittämisen osalta asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan perusteella. Unionin tuomioistuin on lisäksi vahvistanut, että jos tietyissä olosuhteissa tuomioistuimella, jossa vanhempainvastuuta koskeva asia on myöhemmin saatettu vireille, ei siitä huolimatta, että se on yrittänyt hankkia selvitystä asianosaiselta, joka vetoaa vireilläolovaikutukseen, ole käytettävissään mitään tietoja, joiden perusteella se voisi arvioida tätä, se voi odotettuaan kohtuullisen ajan vastauksia jatkaa kanteen tutkimista.[13]

41. Pääasian hakija on täsmentänyt istunnossa vastauksena Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen kirjallisiin huomautuksiin, että ennakkoratkaisukysymykset on otettava tutkittavaksi. Hän korostaa, että pitää paikkansa, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa vireilläoloa on arvioitava pikemminkin sen päivän perusteella, jona asia saatetaan vireille tuomioistuimessa, kuin sen päivän perusteella, jona siinä annetaan ratkaisu. Hän päättelee tästä, että on sitäkin tärkeämpää, että unionin tuomioistuin antaa ratkaisun kysymyksistä ja toteaa, että päivämäärä, joka on otettava huomioon, on päivämäärä, jona asia on pantu vireille ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa, eli tässä tapauksessa 13.6.2014, ja että ranskalainen tuomioistuin, jossa pääasian hakija 17.6.2014 esitti avioerohakemuksen, on tuomioistuin, jossa asia on saatettu vireille myöhemmin.

42. Hän vetoaa myös siihen, että tuomioistuimen, jossa asia on saatettu vireille myöhemmin, velvollisuus ”jättää asia tutkimatta” asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla ei merkitse sitä, että se toteaa, ettei ole toimivaltainen, koska tällä asian tutkimatta jättämisellä on vain lykkäävä vaikutus, mikä mahdollistaa myöhemmin vireille pannun menettelyn jatkamisen, jos ensin vireille pantu menettely raukeaa, kuten pääasian tapauksessa.

B *Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen huomautukset*

43. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo ensisijaisesti, että unionin tuomioistuimen ei pidä vastata ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymyksiin.

44. Se vetoaa tässä yhteydessä siihen, että Ranskan siviiliprosessilain 1113 §:n mukaan pääasian vastapuolen ranskalaisessa tuomioistuimessa vireille panema asumuseromenettely raukesi 17.6.2014 ensimmäisen tunnin aikana, joten olisi katsottava, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin, jossa pääasian hakija haki avioeroa 13.6.2014, on ”tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu”, eikä ”tuomioistuin, jossa kanne on nostettu myöhemmin”, eikä se, että pääasian hakija esitti Ranskassa avioerohakemuksen 17.6.2014 klo 8.20 aamulla, muuta tätä asiantilaa millään tavoin.

45. Tämä näkemys on asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa vahvistettujen vireilläolovaikutusta koskevien sääntöjen tavoitteen[14] mukainen, sillä niiden tavoitteena on välttää ristiriitaiset päätökset eri tuomioistuimissa vireillä olevissa rinnakkaisissa menettelyissä, ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen.

46. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus tarkastelee kuitenkin molempia ennakkoratkaisukysymyksiä.

12 — Cour de cassation, siviiliasioita käsittelevä 1. jaosto, tuomio 26.6.2013, valitus nro 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695).

13 — Ks. tuomio Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, 86 kohta).

14 — Ks. tuomio C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268) ja julkisasiamies Szpunarin kannanotto C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2275, 58–60 kohta).

47. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus esittää ensinnäkin, että ensimmäinen kysymys, joka koskee sitä, onko ranskalaisen tuomioistuimen toimivalta asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitetulla tavalla ”ratkaistu”, tulee esiin vain siltä osin kuin olisi katsottava, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ”tuomioistuin, jossa kanne on nostettu myöhemmin”. Se muistuttaa unionin tuomioistuimen todenneen, että tätä säännöstä,[15] samoin kuin tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan, 27.9.1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen[16] ja asetuksen N:o 44/2001[17] vastaavia määräyksiä ja säännöksiä, on tulkittava teleologisesti siten, että otetaan huomioon asetuksen N:o 2201/2003 tavoitteet välttää rinnakkaiset oikeudenkäynnit eri jäsenvaltioissa ja tästä mahdollisesti aiheutuvat ratkaisujen ristiriitaisuudet.

48. Vaikka tiettynä ajankohtana olisi ratkaistu, että ranskalainen tuomioistuin on toimivaltainen, tilanne ei ole enää tällainen, koska Ranskassa vireille pantu asumuseromenettely on rauennut. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen pitäisi siis katsoa, että vireilläolovaikutusta ei todellisuudessa enää ole. Tällä ratkaisulla pystyttäisiin takaamaan asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan tavoitteen saavuttaminen eli se, että vältetään ristiriitaiset päätökset ja taataan siten oikeusvarmuus samalla kun pakotetaan hakija toimimaan siten, että menettely etenee, kun menettely on vietävä päätökseen määräajassa ja se raukeaa ajan kuluessa.

49. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ehdottaa, että toiseen kysymykseen vastattaisiin lähinnä siten, että asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklaa on tulkittava siten, että ilmaisu ”ratkaistu” edellyttää sitä, että asianosainen, joka panee vireille ensimmäisen menettelyn, kuten pääasian vastapuoli on pannut pääasiassa vireille asumuseromenettelyn, toimii siten, että hän edistää menettelyn etenemistä joutuisaan ratkaisuun.

50. Se vetoaa tässä yhteydessä siihen, että asetuksen N:o 2201/2003 vireilläolovaikutusta koskevien sääntöjen tavoitteen välttää rinnakkaiset menettelyt eri tuomioistuimissa ja ristiriitaisten päätösten mahdollisuus on katsottava edistävän asian etenemistä ratkaisuun eikä estävän sitä, mikä edellyttää näin ollen sitä, että asianosaiset edistävät toimillaan menettelyn kulkua.

51. Näin ollen kysymys siitä, onko kantaja toiminut huolellisesti edistääkseen vireille panemansa menettelyn etenemistä vai onko hän vain antanut menettelyn raueta ajan kulun myötä, on merkityksellinen seikka arvioitaessa sitä, onko asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitetulla tavalla ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa hän on nostanut kanteen, on toimivaltainen. Kaikki päinvastaiset ratkaisut voisivat johtaa umpikujaan, joka estäisi riidan ratkaisemisen ja jolla evättäisiin vastaajalta oikeus tulla kuulluksi oikeudenmukaisesti, julkisesti ja kohtuullisessa määräajassa Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisesti.

C Komission huomautukset

52. Komissio huomauttaa aluksi, että ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymykset perustuvat kahteen lähtökohtaan, joista toinen pitää paikkansa ja joista toinen on virheellinen.

53. Se korostaa ensinnäkin, että ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen lähtökohtana on se, että Ranskassa vireille pantu asumuseroa koskeva oikeudenkäynti estää asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan nojalla sen, että jossakin toisessa jäsenvaltiossa pannaan vireille avioeroa koskeva menettely, mitä se pitää oikeana näkemyksenä.

15 — Ks. tuomio Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, 64 ja 66 kohta).

16 — (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus.) Ks. tuomio Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, 41 kohta) ja tuomio Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615).

17 — Ks. tuomio Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, 40 kohta).

54. Se korostaa kuitenkin, että tämän säännöksen sanamuoto ei välttämättä edellytä tätä päätelmää. Sitä voitaisiin näet ensinnäkin tulkita siten, että asumuseromenettelyn vireillepano estää vain toisen asumuseromenettelyn mutta ei avioeromenettelyä. Sitä voitaisiin kuitenkin tulkita myös siten, että se estää kaikki rinnakkaiset avioliittoa koskevat menettelyt.

55. Se arvioi kuitenkin, että jälkimmäinen näkemys on oikea, koska asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa ei edellytetä sitä, että rinnakkaisilla menettelyillä on sama kohde ja sama peruste, vaan ainoastaan sitä, että asianosaiset ovat samat. Lisäksi vireilläolovaikutusta koskevan säännön tarkoituksena on välttää eri jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamat ristiriitaiset tuomiot, mikä estäisi myöhemmin niiden tunnustamisen asetuksen N:o 2201/2003 22 artiklan d alakohdan nojalla. Tämä ratkaisu on erityisen välttämätön siinä tapauksessa, että asumuserokanteet ja avioerokanteet ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa.

56. Se korostaa toiseksi, että ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen lähtökohtana on periaate, jonka mukaan sitä, onko kyseessä vireilläolo, on arvioitava sen päivän perusteella, jona avioerohakemus saatettiin sen käsiteltäväksi, eli tässä tapauksessa 13.6.2014, eikä sen päivän perusteella, jona se tutki kysymyksen siitä, pitikö sen keskeyttää asian käsittely, tässä tapauksessa 9.10.2014, mitä komissio pitää virheellisenä.

57. Vireilläolovaikutusta koskevan säännön tavoitteena on näet estää rinnakkaisten avioliittoa koskevien asioiden vireillepano ja välttää se, että eri jäsenvaltioissa annettaisiin ristiriitaisia tuomioita, soveltamalla tiukasti ns. prior temporis -periaatetta. Tämä sääntö ei kuitenkaan estä sitä, että asianosaiset saattavat vireille menettelyjä eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa, vaan siinä edellytetään ainoastaan, että tuomioistuin, jossa asia on saatettu vireille myöhemmin, keskeyttää asian käsittelyn ja jättää asian tarvittaessa tutkimatta.

58. Komissio arvioi, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa menettely on vireillä yhden jäsenvaltion tuomioistuimessa, kun asia saatetaan vireille toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa, mutta jossa ensimmäisessä jäsenvaltiossa vireille pantu menettely on rauennut silloin, kun esitetään vaatimus jälkimmäisessä jäsenvaltiossa vireille saatetun asian poistamisesta rekisteristä, päivämäärä, joka on merkityksellinen arvioitaessa vireilläolovaikutusta, on päivämäärä, jona jälkimmäisessä jäsenvaltiossa asiaa käsittelevä tuomioistuin antaa ratkaisun siitä, onko sen keskeytettävä asian käsittely ja tarvittaessa jätettävä asia tutkimatta asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan nojalla. Tämän tulkinnan vahvistavat sekä asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan sanamuoto että asetuksen yleinen rakenne ja tavoite.

59. Tässä tapauksessa sillä hetkellä, jona ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin antoi ratkaisun siitä, oliko sen keskeytettävä pääasian hakijan avioerohakemuksen käsittely, eli 9.10.2014 Ranskassa ei ollut enää vireillä rinnakkaista menettelyä, koska asumuseromenettely oli rauennut 16.6.2014, eikä siten myöskään ristiriitaisten tuomioiden vaaraa. Sillä, että pääasian vastapuoli jätti avioerohakemuksen Ranskassa 17.6.2014 ensimmäisen tunnin aikana, ei ole merkitystä, koska tuolloin Yhdistyneessä kuningaskunnassa oli menettely vireillä ja kyseessä oli siis vireilläolotilanne.

60. Näin ollen komissio katsoo, että ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymyksiin ei ole tarpeen vastata, ja ehdottaa vain toissijaisesti vastausta tarkastelemalla ensimmäisen kysymyksen a kohtaa ja toista kysymystä yhdessä.

61. Se esittää ensinnäkin, että käsitteen ”ratkaistu toimivalta” merkityksen on johdonmukaisesti liityttävä siihen, että asiaa käsittelevä tuomioistuin selvittää oman toimivaltansa asetuksen N:o 2201/2003 mukaisesti ja asian vireillepanon pätevyyden oman kansallisen prosessioikeutensa mukaisesti.

62. Se arvioi, että asetuksen N:o 44/2001 27 artiklan 2 kohtaan liittyvä oikeuskäytäntö on hyödyllinen tulkittaessa asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklaa, ja muistuttaa, että unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances,[18] että ”on katsottava, että – – on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, kun tämä tuomioistuin ei ole omasta aloitteestaan todennut toimivaltansa puuttumista eikä yksikään asianosainen ole riitauttanut sen toimivaltaisuutta ennen kuin on esitetty sellainen lausunto, joka kansallisessa prosessioikeudessa katsotaan aineellista kysymystä koskevaksi ensimmäiseksi puolustautumistoimeksi tässä tuomioistuimessa”.

63. Pääasian osalta ei ole epäilystäkään siitä, että sovittelun tuloksettomuudesta 15.12.2011 määräyksen antaneen ranskalaisen tuomioistuimen toimivalta oli ratkaistu menettelyn alusta alkaen tässä oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla. Yhtäältä tämä tuomioistuin antoi luvan haastamiseen ja toisaalta pääasian hakija oli mukana menettelyssä, koska hän kykeni esittämään turvaamistoimihakemuksen eikä vastustanut ranskalaisen tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa ensimmäisessä oikeusasteessa eikä muutoksenhaussa.

64. Se katsoo tämän jälkeen, että asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklaan ei sisälly mitään kantajalle asetettua velvoitetta edistää tuomioistuimessa, jossa kanne on ensin nostettu, vireille pannun menettelyn etenemistä huolellisesti ja joutuisasti. Hänellä on oikeus edetä asianmukaisimpana pitämällään tavalla, kunhan hän noudattaa sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä, ja tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu, tehtävänä on valvoa sen soveltamista ja tarvittaessa määrätä seuraamuksia kaikkien kiusantekotapausten tai väärinkäytösten yhteydessä.

65. Jäsenvaltion tuomioistuimen olisi joka tapauksessa mahdotonta arvioida, onko se, että jonkin toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa vireille pantu menettely ei ole edennyt, merkki väärinkäytöksestä. Komissio huomauttaa tässä yhteydessä, että pääasian hakija olisi itse voinut haastaa pääasian vastapuolen paitsi asumuseromenettelyyn myös avioeromenettelyyn, kuten ilmenee Ranskan Cour de cassationin 10.2.2014 antamasta lausunnosta.

66. Se arvioi, että asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklaa on tulkittava siten, että se tuomioistuin, jossa asia on ensin saatettu vireille, ei lakkaa olemasta toimivaltainen sillä perusteella, että kyseisessä tuomioistuimessa vireille pannun menettelyn hakija ei ryhdy mihinkään toimiin edistääkseen menettelyn etenemistä ratkaisuun kaikella tarvittavalla huolellisuudella ja ripeydellä.

V **Oikeudellinen arviointi**

A *Alustavia huomautuksia*

67. Aluksi on esitettävä kaikkine varaumineen, joita tällaiseen esitykseen liittyy, Ranskan lainsäädännön erityispiirteet, jotka koskevat asumus- ja avioeromenettelyjä, jotta kyettäisiin selvittämään täsmällisesti pääasiassa kyseessä olevan tilanteen ja ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen esittämien ennakkoratkaisukysymysten erityispiirteet.

18 — C-1/13, EU:C:2014:109, 45 kohta.

1. Asumus- ja avioeromenettelyjen erityispiirteet Ranskassa

68. Kuten Bernard de la Gâtinais, Cour de cassationin ensimmäinen julkisasiamies, esittää Cour de cassationin lausuntoa koskevassa, 10.2.2014 antamassaan ratkaisuehdotuksessa,[19] jota ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin siteeraa, asumuseroa pidettiin pitkään ”katolilaisten erona”, koska sen ”pääasiallisena vaikutuksena on puolisoiden välirikon toteaminen oikeudellisesti ja sen inhimillisten ja aineellisten seurausten määrääminen samalla kun avioliittoside säilyy”. Vaikka siis avioeron mahdollisiin vaikutuksiin kuuluu asumusero, asumusero ei puolestaan sisällä avioeron olennaista osatekijää eli avioliittositeen purkautumista. Tämä yksinkertainen seikka selittää periaatteen, jonka mukaan avioerohakemus on muutettavissa asumuserohakemukseksi mutta ei toisinpäin; tämä periaate sisältyy siviiliprosessilain 1076 §:ään.

69. Kuten ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on korostanut, viimeksi mainitussa säännöksessä säädetään siis, että asumuseron hakija ei voi muuttaa asumuserohakemusta avioerohakemukseksi[20] ja että hän on tavallaan vireille panemansa menettelyn vankina. Kun asumuserohakemusta käsittelevä tuomioistuin on antanut sovittelun tuloksettomuudesta määräyksen, jossa sallitaan puolisoiden nostavan asumuserokanteen, kuten pääasiassa, hakijalla on vain kaksi vaihtoehtoa. Hän voi ensinnäkin päättää hankkia asumuseron ja siten saattaa menettelyn päätökseen haastamalla vastapuolen asumuseromenettelyyn, minkä hän voi tehdä vain sovittelun tuloksettomuudesta annettua määräystä seuraavien kolmen ensimmäisen kuukauden aikana siviiliprosessilain 1113 §:n nojalla. Hän voi kuitenkin myös luopua asumuserosta mistä tahansa syystä ja muun muassa siitä syystä, että hän pitää avioeroa parempana vaihtoehtona, luopumalla asumuserohakemuksestaan, jolloin avioerohakemuksen tutkimisedellytysten täyttyminen edellyttää, että tämä luopuminen hyväksytään ja se on lopullinen.[21]

70. Sitä vastoin asumuseromenettelyn vastapuoli voi siviiliprosessilain 1113 §:ssä tarkoitetun kolmen kuukauden määräajan päätyttyä korjata hakijan laiminlyönnin paitsi haastamalla hänet itse asumuseromenettelyyn myös haastamalla hänet avioeromenettelyyn, sillä hänen vastakanteensa on otettava tutkittavaksi siviiliprosessilain 1076, 1111 ja 1113 §:n nojalla.[22]

71. Pääasian oikeudenkäynnin taustalla olevat keskeiset tapahtumat ja ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymykset on asetettava tähän oikeudelliseen asiayhteyteen.[23]

2. Pääasian oikeudenkäynnin erityispiirteet

72. On selvää ja kiistatonta, että koska pääasian hakija ja pääasian vastapuoli ovat ranskalaisia, ranskalainen tuomioistuin, jossa viimeksi mainittu jätti asumuserohakemuksen, oli kansainvälisesti toimivaltainen tutkimaan sen asetuksen N:o 2201/2003 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti, kuten se on toimivaltainen tutkimaan myös viimeksi mainitun 17.6.2014 jättämän avioerohakemuksen. On yhtä kiistatonta, että koska molempien puolisoiden vakituinen asuinpaikka oli Yhdistyneessä kuningaskunnassa, myös tämän jäsenvaltion tuomioistuimet ovat kansainvälisesti toimivaltaisia tuomitsemaan heidät avioeroon asetuksen N:o 2201/2003 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti.

19 — Valitus nro 13/70007 (ECLI:FR:CCASS:2014:AV15001), jäljempänä 10.2.2014 annettu lausunto.

20 — Ks. 10.2.2014 annettua lausuntoa koskeva Bernard de la Gâtinais’n ratkaisuehdotus ja edellä mainittu Cour de cassationin oikeuskäytäntö.

21 — Ks. Watine-Drouin, C., ”Séparation de corps, causes, procédure, effets”, *JurisClasseur Notarial*, Fascicule nro 5, nro 34 ja siinä siteerattu oikeuskäytäntö.

22 — Ks. 10.2.2014 annettu lausunto ja Bernard de la Gâtinais’n ratkaisuehdotus.

23 — Tässä yhteydessä on korostettava, että kuten pääasian hakija on korostanut, Cour de Cassation pysytti cour d’appelin tuomion, jossa tämä oli todennut, että asetuksen N:o 2201/2003 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 16 artiklan mukaan ”avioeroasia on saatettu sääntöjenmukaisesti tuomioistuimen käsiteltäväksi hakemuksen jättämishetkellä sillä edellytyksellä, että sitä on seurannut avioerohaaste”, ks. Cour de cassation, 1. siviiliasioita käsittelevä jaosto, tuomio 26.6.2013, valitus nro 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695). Vaikka tämä tulkinta asetuksesta N:o 2201/2013, mikäli unionin tuomioistuin vahvistaa sen, ratkaisee pääasian oikeudenkäynnissä esiin tulleen ongelman, unionin tuomioistuimelle esitetyt kysymykset eivät koske sitä, onko asia saatettu ”sääntöjenmukaisesti” ranskalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, vaan, kuten jäljempänä havaitaan, asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitettua käsitettä ”ratkaistu toimivalta” ja sen 16 artiklassa tarkoitettua käsitettä ”tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu”.

73. On myös kiistatonta, että koska pääasian vastapuoli oli ensinnäkin jättänyt ranskalaisessa tuomioistuimessa asumuserohakemuksen, tässä tapauksessa 30.3.2011, Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin, jossa pääasian hakija jätti avioerohakemuksen 24.5.2011, oli tuomioistuin, jossa kanne oli nostettu myöhemmin, ja sen piti siten keskeyttää asian käsittely asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti siihen saakka, kunnes on ratkaistu, onko ranskalainen tuomioistuin toimivaltainen.

74. On lopuksi yhtä kiistatonta, että ranskalainen tuomioistuin, jossa asia on ensin saatettu vireille, totesi 15.12.2011 antamassaan sovittelun tuloksettomuutta koskevassa määräyksessä olevansa toimivaltainen antamaan ratkaisun pääasian vastapuolen jättämästä asumuserohakemuksesta ja kehotti samalla asianosaisia aloittamaan menettelyn asumuseron saamiseksi. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, High Court hylkäsi näin ollen asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 3 kohdan mukaisesti pääasian hakijan 7.11.2012 jättämän avioerohakemuksen viimeksi mainitun suostumuksella.

75. Tästä seuraa, että pääasia eteni ainakin koko tämän ensimmäisen vaiheen ajan asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa vahvistettujen vireilläolovaikutusta koskevien sääntöjen mukaisesti.

76. Kuten komissio huomauttaa, on erityisesti korostettava, että kyseessä on tässä säännöksessä tarkoitettu vireilläolo,[24] koska avioerohakemus on jätetty jäsenvaltiossa ja asumuserohakemus on samaan aikaan jätetty toisessa jäsenvaltiossa; tässä säännöksessä vaaditaan vain sitä, että asianosaiset ovat samat, eikä sitä, että kanteen kohde ja peruste ovat täysin samat,[25] eikä tätä ole kyseenalaistettu.

77. Pääasian riita ja ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymykset eivät kuitenkaan koske tätä pääasian ensimmäistä kehitysvaihetta vaan toista, joka alkoi hieman ennen siviiliprosessilain 1113 §:ssä säädetyn 30 päivän määräajan päättymistä, minkä jälkeen ranskalaisen tuomioistuimen, jossa hakemus on ensin jätetty, antama sovittelun tuloksettomuutta koskeva määräys raukesi.

78. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, pääasian hakija pyysi näet High Courtia hieman ennen tämän määräajan päättymistä 6.6.2014 hyväksymään etukäteen hänen avioerohakemuksensa.[26] Tämä vaatimus, jota ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin piti ”kekseliäänä”, kuitenkin hylättiin, koska sen katsottiin olevan liian edistyksellinen. Pääasian hakija jätti siten ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa avioerohakemuksen 13.6.2014.

79. Tässä yhteydessä on korostettava, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei hylännyt virallisesti 13.6.2014 jätettyä avioerohakemusta, toisin kuin 6.6.2014 jätetyn hakemuksen, jonka kohde oli erilainen, mitä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei ole selittänyt. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei varsinkaan ilmoita, katsooko se, että asia oli saatettu pätevästi sen käsiteltäväksi Yhdistyneen kuningaskunnan oikeuden ja asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan perusteella.

24 — On kuitenkin huomautettava, että unionin tuomoistuimella ei ole vielä ollut tilaisuutta tulkita tätä säännöstä.

25 — Muistutettakoon siitä, että asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 kohdassa toistetaan olennaisilta osin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoasioissa Brysselissä 28.5.1998 allekirjoitetun yleissopimuksen (EYVL C 221, s. 2; jäljempänä 28.5.1998 tehty Brysselin yleissopimus) 11 artiklan 2 kohdan olennainen sisältö, joka esitetään uutena säännöksenä, jolla pyritään ratkaisemaan ”väärän vireilläolon” tilanteet, jotta otetaan ”erityisesti huomioon erot, joita jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä on asumuseroon, avioeroon tai avioliiton pätemättömäksi julistamiseen liittyvissä menettelyissä”. Ks. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoasioissa tehdyn yleissopimuksen selitysmuistio, jonka on laatinut Alegría Borrás ja jonka neuvosto hyväksyi 28.5.1998, 54 kohta (EYVL 221, s. 27). Ks. myös komission ehdotus (KOM(1999) 220 lopullinen), joka johti tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1347/2000 (EYVL L 160, s. 19) antamiseen, ja siihen viitataan komission ehdotuksessa (KOM(2002) 222 lopullinen), joka johti asetuksen N:o 2201/2003 antamiseen.

26 — Ks. tältä osin tämän ratkaisuehdotuksen 21 kohta.

80. Menettelyssä, jonka perusteella High Court esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön pääasiassa, on joka tapauksessa taustalla pääasian hakijan 13.6.2014 jättämä avioerohakemus, ja pääasian vastapuoli vaatii High Courtia hylkäämään sen nimenomaan asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan nojalla vedoten siihen, että asumuseromenettely oli edelleen vireillä 13.6.2014, ja siihen, että kyseessä on menettelyn väärinkäyttö.

81. Erityinen asiayhteys, jossa tämä pyyntö on esitetty, selittää sen unionin tuomioistuimelle esittämien ennakkoratkaisukysymysten vähintäänkin omaperäisen sanamuodon, jota on seuraavassa tarkasteltava lähemmin.

3. Ennakkoratkaisukysymysten erityispiirteet

82. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kaksi ennakkoratkaisukysymystä liittyvät läheisesti toisiinsa, koska ne koskevat sanamuotonsakin mukaan nimenomaisesti asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua ratkaisun toimivallan käsitettä.

83. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee näet ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdan säännöksiä tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuimen, jossa asumuserohakemus on ensin jätetty, toimivaltaa on pidettävä aina ”ratkaistuna” sen kuvaamissa tilanteissa, eli jos

— tämän asumuseromenettelyn hakija, jolla on oikeus haastaa vastapuoli asumuseromenettelyyn laissa säädetyn 30 kuukauden määräajan kuluessa, ei esitä haastetta kyseisessä määräajassa vaan odottaa kyseisen menettelyn raukeamista pannakseen vireille uuden avioeromenettelyn samassa tuomioistuimessa

— asumuseromenettely raukeaa hyvin pian toisessa jäsenvaltiossa vireille pannun avioeromenettelyn vireillepanon jälkeen ja

— asumuseromenettelyn hakija voi aikaeron vuoksi aina panna vireille avioeromenettelyn ennen vastapuolta.

84. Se tiedustelee toisella kysymyksellään, onko asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklaa ja erityisesti käsitettä ”ratkaistu” tulkittava siten, että siinä velvoitetaan asianosainen, joka on pannut vireille asumuseromenettelyn jäsenvaltion tuomioistuimessa, toimimaan huolellisesti ja joutuisasti edistääkseen kyseisen menettelyn etenemistä ratkaisuun.

85. Toisessa kysymyksessä oikeastaan vain muotoillaan ensimmäinen kysymys uudelleen, sillä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pyrkii loppujen lopuksi ja lähinnä määrittämään, voidaanko asumuserohakemusta ensimmäisenä käsittelevän jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa pitää aina ratkaistuna asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kun hakija ei ole osoittanut minkäänlaista huolellisuutta edistääkseen kyseisen menettelyn etenemistä ratkaisuun.

86. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymys koskee siten joka tapauksessa yksinomaan sitä, onko asetusta N:o 2201/2003 tulkittava siten, että ranskalaisen tuomioistuimen toimivalta, joka on ratkaistu asianmukaisesti kyseisen asetuksen 19 artiklassa tarkoitetulla tavalla siltä osin kuin kyseessä on pääasian vastapuolen 30.3.2011 jättämä asumuserohakemus, on katsottava ”aina” ratkaistun pääasiaan liittyvissä olosuhteissa, ja onko sen näin ollen keskeytettävä asian käsittely ja tarvittaessa katsottava ranskalaisen tuomioistuimen olevan sen sijaan toimivaltainen sellaisen avioeromenettelyn yhteydessä, jonka pääasian hakija pani siinä vireille 13.6.2014.

87. Tähän kysymykseen vastaamiseksi on kuitenkin aluksi määritettävä, onko ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen, jossa pääasian hakija jätti avioerohakemuksen 13.6.2014, vai ranskalaisen tuomioistuimen, jossa pääasian vastapuoli jätti avioerohakemuksen 17.6.2014, katsottava olevan pääasiaan liittyvissä erityisissä olosuhteissa, joille on ominaista se, että Ranskassa vireille pantu asumuseromenettely raukesi näiden kahden päivämäärän välillä, asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitettu ”tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu”. Tämä kysymys riippuu sekä asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan, johon ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei ole viitannut, että kyseisen asetuksen 19 artiklan tulkinnasta.

88. Näin ollen yhtäältä nämä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kaksi kysymystä on tutkittava yhdessä ja toisaalta niitä on laajennettava ja ne on muotoiltava uudelleen siten, että ne koskevat myös asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklaa.

89. Jotta ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle annettaisiin tiedot, joiden perusteella se pystyy ratkaisemaan pääasian kohteena olevan riidan, pääasiallinen kysymys, johon unionin tuomioistuimen on vastattava, voidaan siis mielestäni muotoilla seuraavasti:

”Onko asetuksen N:o 2201/2003 16 ja 19 artiklaa tulkittava siten, että pääasian kohteena olevien kaltaisissa olosuhteissa

— joissa ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa vireille pantu asumuseromenettely on rauennut ja

— joissa on jätetty rinnakkain kaksi avioerohakemusta, ensimmäinen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa hieman ennen asumuseromenettelyn raukeamispäivää ja jälkimmäinen ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa hieman tämän saman raukeamispäivän jälkeen,

on katsottava, että ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivalta tutkia avioerohakemus on ratkaistu?”

B *Asetuksen N:o 2201/2003 16 ja 19 artiklan tulkinta*

90. Vaikka unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus tulkita asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 2 kohtaa, joka koskee vanhempainvastuuseen liittyvää vireilläolovaikutusta,[27] sillä ei ole ollut vielä tilaisuutta tulkita sen 19 artiklan 1 ja 3 kohdan eikä myöskään asetuksen N:o 1347/2000 11 artiklan 1 ja 3 kohdan eikä 28.5.1998 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 11 artiklan 1 ja 3 kappaleen säännöksiä ja määräyksiä.

91. Unionin tuomioistuimella on sitä vastoin ollut tilaisuus tulkita viimeksi mainittuja vastaavia säännöksiä ja määräyksiä, joita sisältyy muihin sopimuksiin ja säädöksiin ja erityisesti Brysselin yleissopimuksen 21 artiklaan[28] ja asetuksen N:o 44/2001 27 artiklaan,[29] ja se voi siten nojautua hyödyllisellä tavalla tähän oikeuskäytäntöön vastatessaan ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymyksiin.[30]

27 — Ks. tuomio Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, 64–86 kohta).

28 — Ks. tuomio Zelger (129/83, EU:C:1984:215); tuomio Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528); tuomio Overseas Union Insurance ym. (C-351/89, EU:C:1991:279); tuomio Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400); tuomio von Horn (C-163/95, EU:C:1997:472); tuomio Drouot assurances (C-351/96, EU:C:1998:242); tuomio Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257); tuomio Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657) ja tuomio Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615).

29 — Ks. erityisesti tuomio Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109) ja tuomio Weber (C-438/12, EU:C:2014:212).

30 — Ks. vastaavasti, tosin niillä varauksilla, jotka johtuivat vanhempainvastuun erityispiirteistä, julkisasiamies Jääskisen kannanotto Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, 95 kohta ja sitä seuraavat kohdat); ks. myös mm. tuomio Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, 64 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

92. Tässä tapauksessa asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdan säännösten mukaan vireilläolovaikutustilanteessa tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, ja kun näin on, jätettävä tuon tuomioistuimen toimivallan vuoksi asia tutkimatta.

93. Jäsenvaltion tuomioistuimen, jossa on jätetty esimerkiksi avioerohakemus, on siten keskeytettävä asian käsittely omasta aloitteestaan, jos jonkin toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa on jätetty ensin esimerkiksi asumuserohakemus, kunnes on ratkaistu, onko viimeksi mainittu tuomioistuin toimivaltainen. Kun tämä toimivalta on ratkaistu, tuomioistuimen, jossa avioerohakemus on jätetty myöhemmin, on jätettävä asia tutkimatta sen tuomioistuimen hyväksi, jossa asumuserohakemus on ensin jätetty.

94. Näissä säännöksissä vahvistetaan siten, kuten myös Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa, vireilläolovaikutusta koskeva prosessisääntö, joka perustuu selvästi ja yksinomaan siihen aikajärjestykseen, jossa kanteet on nostettu kyseisissä tuomioistuimissa. [31]

95. Kuten olen jo korostanut, pääasiaan liittyvissä olosuhteissa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen, jossa pääasian hakija jätti 24.5.2011 avioerohakemuksen, piti keskeyttää asian käsittely asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 3 kohdan nojalla ja jättää tämän jälkeen asia tutkimatta asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 3 kohdan mukaisesti, kuten se on tehnyt.

96. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen esittämät kysymykset eivät kuitenkaan koske pääasian hakijan 24.5.2011 jättämää avioerohakemusta vaan hänen 13.6.2014 jättämäänsä avioerohakemusta, koska vireilläoloa koskeva ongelma, jonka se katsoo olevan ratkaistavanaan, johtuu Ranskassa 30.3.2011 vireille pannun asumuseromenettelyn ja Ranskassa 17.6.2014 vireille pannun avioeromenettelyn peräkkäisyydestä ja siitä, että näiden kahden päivämäärän välillä on jätetty avioerohakemus Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

97. Tarkan aikajärjestyksen mukaan on todettava, että vaikka avioeromenettely pantiin vireille Yhdistyneessä kuningaskunnassa 13.6.2014 eli ennen kuin avioeromenettely pantiin vireille Ranskassa 17.6.2014, Ranskassa 30.3.2011 vireille pantu asumuseromenettely oli vielä vireillä päivänä, jona avioeromenettely pantiin vireille Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

98. Asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdan säännöksillä ei toisin sanoen voida yksinään ratkaista vireilläolovaikutukseen liittyvää ongelmaa, joka tulee esiin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jolle on ominaista Ranskan avioliiton päättämistä koskevan menettelyn kaksivaiheisuus ja se, että kahdessa eri jäsenvaltiossa on pantu vireille rinnakkaisia avioeromenettelyjä hieman ennen asumuseromenettelyn raukeamista ja välittömästi sen jälkeen.

99. Voitaisiin näet katsoa yhtäältä, että kun avioerohakemus jätettiin ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa 13.6.2014, se oli yhä ja edelleen tuomioistuin, jossa asia saatettiin vireille myöhemmin, ja että sen piti siis keskeyttää asian käsittely ja jättää se tutkimatta, koska asumuseromenettely oli edelleen vireillä.

100. Voitaisiin kuitenkin myös katsoa toisaalta, että hetkellä, jona avioerohakemus jätettiin ranskalaisessa tuomioistuimessa 17.6.2014, ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin oli tuomioistuin, jossa kanne on nostettu ensin, koska asumuseromenettely oli rauennut.

31 — Ks. tuomio Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, 47 kohta).

101. Näin ollen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti pääasiassa esiin tulleeseen ongelmaan on haettava ratkaisua siten, että otetaan huomioon asetuksen N:o 2201/2003 yleinen rakenne ja tarkoitus, joita siinä vahvistetuilla säännöillä tavoitellaan. [32]

102. Katson erityisesti, että komission ehdotusta, jonka mukaan unionin tuomioistuimen pitäisi vahvistaa oikeuskäytäntöteitse päivämäärä, jonka perusteella vireilläolovaikutusta on arvioitava, ei voida noudattaa, koska sillä todellisuudessa kiistettäisiin se, että pääasiassa olisi ylipäänsä olemassa mitään vireilläolovaikutusta. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen suosittelema lähestymistapa, jonka mukaan kahdesta tuomioistuimesta, joissa avioerohakemus on jätetty rinnakkain ja jotka molemmat ovat toimivaltaisia tutkimaan sen, on määritettävä se, jota on pidettävä pääasiaan liittyvissä olosuhteissa tuomioistuimena, jossa hakemus on ensin jätetty, on mielestäni asianmukaisempi.

103. Tässä yhteydessä on muistutettava siitä, että vireilläolovaikutusta koskevilla säännöillä pyritään hyvän oikeudenkäytön turvaamiseksi unionissa estämään rinnakkaiset oikeudenkäynnit eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa ja näissä tehdyistä päätöksistä mahdollisesti aiheutuvat ongelmat. [33]

104. Tässä tarkoituksessa asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklalla on otettu käyttöön vireilläolovaikutusta koskevien tapausten ratkaisemiseksi selkeä ja tehokas mekanismi, joka perustuu edellä tutkittuun aikajärjestykseen perustuvaan prosessisääntöön, mutta sen 16 artiklassa [34] on myös määritelty käsite ”asian paneminen vireille tuomioistuimessa”.

105. Tässä yhteydessä on näet syytä muistaa, että vireilläolovaikutusta koskevia sääntöjä sovellettaessa asia katsotaan pannun vireille tuomioistuimessa kyseisen säännöksen mukaisesti joko ajankohtana, jona haastehakemus jätetään tuomioistuimeen, tai ajankohtana, jona tiedoksiannosta vastaava viranomainen ottaa sen vastaan, sen vaihtoehdon mukaisesti, jonka jäsenvaltio, jossa tuomioistuin sijaitsee, on valinnut, sillä täsmennyksellä, että hakija ei voi kummassakaan tapauksessa laiminlyödä ryhtymistä toimiin vastaajan haastamiseksi tai asiakirjan jättämiseksi tuomioistuimeen.

106. Asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklassa määritellään siten sekä prosessuaaliset että aikajärjestykseen liittyvät asian panemista vireille tuomioistuimessa koskevat ominaispiirteet ja säädetään siitä, millä hetkellä ja millä edellytyksillä asia pannaan vireille, riippumatta siitä, mitä säädetään jäsenvaltioiden kansallisella tasolla sovellettavissa säännöissä. [35] Laajemmin käsitettä ”tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu”, on pidettävä unionin oikeuden itsenäisenä käsitteenä. [36]

107. On siis määritettävä asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan säännösten perusteella, miten asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa säädettyä vireilläolovaikutusta koskevaa sääntöä on konkreettisesti sovellettava pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, ja tämän soveltamisen on mahdollistettava se, että rinnakkaisten menettelyjen vaara on mahdollisimman pieni ja että vältetään käsittelyn keskeytymisen pitkittyminen tuomioistuimessa, jossa kanne nostetaan myöhemmin. [37]

32 — Ks. mm. tuomio Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, 70 kohta) ja tuomio Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, 33 kohta).

33 — Ks. mm. Brysselin yleissopimuksen osalta tuomio Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, 41 kohta) ja asetuksen N:o 2201/2003 osalta tuomio Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, 64 kohta).

34 — Asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklassa toistetaan tässä tapauksessa asetuksen N:o 1347/2000 11 artiklan 4 kohdan säännökset.

35 — Kuten julkisasiamies Jääskinen totesi perustellusti kannanotossaan Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, 98 kohta). Hän korostaa tässä yhteydessä, että lainsäätäjä on poikennut käytännöstä, jonka yhteisöjen tuomioistuin oli omaksunut Brysselin yleissopimuksen 21 artiklasta tuomiossa Zelger (129/83, EU:C:1984:215, 16 kohta), jossa se oli todennut, että ”yleissopimuksen 21 artiklaa on tulkittava siten, että tuomioistuimena, ’jossa kanne on ensiksi nostettu’, on pidettävä sitä tuomioistuinta, jossa ensimmäiseksi ovat täyttyneet lopullisen vireilletulon edellytykset, ja näitä edellytyksiä on arvioitava kunkin asianomaisen tuomioistuimen osalta kunkin kyseessä olevan valtion kansallisen lain mukaan”.

36 — Ks. julkisasiamies Jääskisen kannanotto Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, 98 kohta).

37 — Ks. analogisesti asetuksen N:o 44/2001 27 artiklan kanssa tuomio Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, 38 ja 41 kohta).

108. Näin ollen ensimmäinen ongelma, joka on ratkaistava, koskee sitä, voidaanko katsoa, että asia on ”pantu vireille” ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 13.6.2014 asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

109. Tilanne näyttää olevan tällainen. Pääasian hakija jätti näet avioerohakemuksensa 13.6.2014 ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa, eikä mikään seikka ennakkoratkaisupyynnössä anna aihetta katsoa, että hän ei olisi ryhtynyt toimiin, joihin hän oli asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan nojalla velvollinen ryhtymään. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin viime kädessä tehdä selvitykset, joita tämä edellyttää.

110. Huomautettakoon lisäksi, että vaikuttaa myös siltä, että pääasian vastapuoli pani avioeroasian vireille ranskalaisessa tuomioistuimessa 17.6.2014 asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

111. Asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa vahvistetun aikajärjestykseen perustuvan prosessisäännön tarkka soveltaminen edellyttää näin ollen, että katsotaan, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on pääasiaan liittyvissä olosuhteissa tuomioistuin, jossa avioerohakemus on ensin jätetty, ja että ranskalaisen tuomioistuimen, jossa hakemus on jätetty myöhemmin, olisi keskeytettävä asian käsittely, kunnes ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toimivalta on ratkaistu, ja tarvittaessa jätettävä asia tutkimatta.

112. Koska yhtäältä ranskalaisen tuomioistuimen toimivallan tutkia pääasian vastapuolen vireille panema asumuseromenettely on katsottava päättyneen sen raukeamisen vuoksi ja toisaalta ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on katsottava olevan tuomioistuin, jossa avioerohakemus on ensin jätetty, vaikuttaa siltä, että erilaiset tosiseikat, joita ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on pitänyt ennakkoratkaisukysymyksissään ratkaisevina,[38] ovat merkityksettömiä. Ainoa jäljelle jäävä kysymys koskee siten sitä, onko ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toimivalta ratkaistu asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

113. Vaikka on ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen tehtävänä ratkaista tämä, on korostettava, että asetuksen N:o 2201/2003 3 artiklan mukaan ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan pääasian asianosaisten hakeman avioeron. Lisäksi voidaan huomauttaa, että yhtäältä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei ole luopunut toimivallastaan tutkia pääasian hakijan jättämä avioerohakemus ja toisaalta pääasian vastapuoli ei ole esittänyt väitettä siitä, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei olisi toimivaltainen, vaan on ainoastaan vaatinut pääasian hakijan avioerohakemuksen hylkäämistä tai poistamista rekisteristä asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 3 kohdan mukaisesti.[39]

114. Voitaisiin vielä väittää, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa asetuksen N:o 2201/2003 16 ja 19 artiklan ehdotettu tulkinta asettaa heikompaan asemaan henkilöt, joiden on pääasian vastapuolen tavoin mahdotonta panna Ranskassa vireille avioeromenettelyä sen jälkeen, kun he ovat panneet vireille asumuseromenettelyn, kun avioeromenettely pannaan vireille jossain toisessa jäsenvaltiossa hieman ennen siviiliprosessilain 1113 §:ssä säädetyn asumuseromenettelyn raukeamista koskevan määräajan päättymistä.

38 — Eli ensinnäkin se, että pääasian vastapuoli ei ole ryhtynyt mihinkään toimiin edistääkseen Ranskassa vireille panemansa asumuseromenettelyn etenemistä ratkaisuun vaan on jopa pyrkinyt selvästi estämään kokonaan avioeromenettelyn Ranskassa, ja toiseksi se, että Yhdistyneen kuningaskunnan ja Ranskan aikavyöhykkeiden vuoksi hakija, joka jättää hakemuksen ranskalaisessa tuomioistuimessa, on väistämättä paremmassa asemassa asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa vahvistettujen vireilläolovaikutusta koskevien aikajärjestykseen perustuvien sääntöjen kannalta.

39 — Ks. analogisesti asetuksen N:o 44/2001 27 artiklan kanssa tuomio Cartier parfums-lunettes et Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, 44 kohta).

115. Tämä haitta on kuitenkin pikemminkin näennäinen kuin todellinen, koska on kiistatonta, että pääasian vastapuolella oli mahdollisuus luopua asumuserohakemuksestaan ja jättää tämän jälkeen halutessaan avioerohakemus ranskalaisessa tuomioistuimessa. Jos haittoja aiheutuu, se johtuu vain tilanteesta, jonka on aiheuttanut Ranskan avioliiton päättämistä koskevan menettelyn kaksivaiheisuus ja prosessuaalinen epätasapaino, joka aiheutuu siviiliprosessilain 1076, 1111 ja 1113 §:stä hakijan ja vastapuolen välille asumuseromenettelyn kulun kannalta.

116. Kuten julkisasiamies Jääskinen huomauttaa ratkaisuehdotuksessaan Weber[40] asetuksen N:o 44/2001 27 artiklan osalta, siitä johtuvan kaltainen vain kronologiseen arviointiperusteeseen pohjautuva toimivaltaa koskeva etusija johtaa sen asianosaisen suosimiseen, joka saattaa asian jäsenvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi kaikkein nopeimmin.

117. Edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava, että asetuksen N:o 2201/2003 16 ja 19 artiklaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa

— joissa ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa vireille pantu asumuseromenettely on rauennut ja

— joissa on jätetty rinnakkain kaksi avioerohakemusta, ensimmäinen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa hieman ennen asumuseromenettelyn raukeamispäivää ja jälkimmäinen ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa hieman tämän saman raukeamispäivän jälkeen,

on katsottava, että ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa tutkia avioerohakemus ei ole ratkaistu.

VI **Ratkaisuehdotus**

118. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa High Court of Justice (England and Wales), Family Divisionin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 16 ja 19 artiklaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa

— joissa ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa vireille pantu asumuseromenettely on rauennut ja

— joissa on jätetty rinnakkain kaksi avioerohakemusta, ensimmäinen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa hieman ennen asumuseromenettelyn raukeamispäivää ja jälkimmäinen ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa hieman tämän saman raukeamispäivän jälkeen,

on katsottava, että ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa tutkia avioerohakemus ei ole ratkaistu.

40 — C-438/12, EU:C:2014:43, 79 kohta.